

Spionage utfört av européer 2010 – 2021

Forskningsledaren Michael Jonsson, FOI, höll ett seminarium den 27 september. Det handlade om rapporten Spionage utfört av Européer 2010–2021 (Spionage i Europa: 2010–2021); en beställning från Försvarmakten och Säkerhetspolisen.

Till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och det försämrade säkerhetsläget har spionagehotet mot Europa – Sverige inkluderat – skärpts. Men vad vet vi om hur spionagehotet sett ut under det gångna decenniet? I studien ”Espionage by Europeans 2010–2021. A Preliminary Review of Court Cases” har Michael Jonsson och Jakob Gustafsson studerat alla öppet kända fall av spionage i Europa under de senaste elva åren. Under seminariet berättade Michael om dömda förövares personliga attribut, motiv, metod för access samt utländska motparter. Under de senaste åren har antalet fällande domar ökat markant och möjligheterna för ytterligare motåtgärder diskuterades under seminariet.

Baserat på öppna källor studerades fall som resulterat i fällande domar under tidsperioden; med fokus på europeiska medborgare som förövare. Så kallade illegalister, flyktingspionage och cyberspionage hade avgränsats bort.

Rapporten replikerade en amerikansk studie och denna var den första av sitt slag. Studien baserades på 42 fällande domar, vilket förmodligen är toppen på ett isberg. Nästan alla, 40/42, var män och merparten av dem var civila. Medianåldern när de dömda började spionera var i sena 30-årsåldern och de hade ofta ekonomiska problem. I 37 av fallen hade spionaget skett för Ryssland. Många av fallen hade genomförts i Baltikum, där Ryssland haft lätt att göra rekryteringar, men motåtgärderna även varit effektiva och det finns en stark politisk vilja lagföra och offentliggöra fall av spionage. Lettland hade dock färre fällande domar än de övriga i Baltikum.

Till skillnad från i USA, har det i Europa förekommit få fall av spionage med Kina som mottagare, möjligen till del för att det skulle bli politiskt känsligt. Bara Estland har dömt spioner för Kinas räkning.

Europa skulle behöva en tydligare lagstiftning för att kunna döma fler till spioneri. Utvecklingen i Ukraina kommer förmodligen leda till fler fall av spioneri; till exempel riktat mot vapenleveranser, viktiga försvarspolitiska vägval, eller energipolitik.

Drygt 40 intresserade deltagare följde seminariet; såväl på plats i Jupiter och i Umeå som på Skype.